

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku Uniwersytetu A. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
przy udziale zainteresowanych W. S., E. S., J. L., B. B., Z. M., R. S., M. P.
o składki na ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 czerwca 2017 r.,
zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 października 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych oddział w W., decyzjami z dnia 11 lutego 2015 r. nr: (...) stwierdził, że W. S., E. S., Z. M., J. L., M. P., B. B. oraz R. S., jako osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, podlegają, u płatnika składek (Uniwersytet A.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach wskazanych w decyzjach. ZUS ustalił także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne tych osób.

Wymienione decyzje zostały zaskarżone przez Uniwersytet A. Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 26 listopada 2015 r. (wydanym w sprawie IX U

(...)):

- w pkt. I zmienił zaskarżoną decyzję nr (...) w ten sposób, że stwierdził, iż E. S. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie 9-13 marca 2009 r. jako wykonawca umowy o dzieło;

- w pkt. II zmienił zaskarżoną decyzję nr (...) w ten sposób, że stwierdził, iż M. P. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 26 lutego do 19 czerwca 2009 r. jako wykonawca umowy o dzieło;

- w pkt. III zmienił zaskarżoną decyzję nr (...) w ten sposób, że stwierdził, iż B. B. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 10 marca do 19 czerwca 2009 r. jako wykonawca umowy o dzieło;

- w pkt. IV oddalił pozostałe odwołania;

- w pkt. V zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

- w pkt. VI zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od rozstrzygnięcia wniosły obie strony. Płatnik składek zaskarżył wyrok w pkt. IV i V, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych w części opisanej w pkt. I, II, III i VI.

Sąd Apelacyjny w W. wyrokiem z dnia 20 października 2016 r. uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie, i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Sąd ten uznał, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji dotknięte jest nieważnością, gdyż nie wszystkie osoby mające status strony brały udział w procesie (art. 379 pkt 5 k.p.c.). W jego ocenie, osoby, wobec których organ rentowy ustalił podleganie ubezpieczeniom, mają status „innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”, tym samym nie można ich kwalifikować jako zainteresowanych w rozumieniu art. 477¹¹ § 2 k.p.c. W tym zakresie Sąd Apelacyjny odwołał się do poglądu wyrażonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2016 r., II UZ 18/16, LEX nr 2111410.

Sąd drugiej instancji argumentował, że w sprawie IX U (...), w której wydano

zaskarżony wyrok, odbyły się dwa terminy rozpraw, to jest w dniu 7 października 2015 r. i 26 listopada 2015 r., jednakże z akt nie wynika, które osoby zostały zawiadomione o terminie rozprawy. Na terminie w dniu 26 listopada 2015 r. Sąd wskazał jedynie, że siedmioro zainteresowanych się nie stawiło a pozostali zostali prawidłowo zawiadomieni. W niniejszych aktach na zawiadomieniach o terminach rozpraw pojawia się 13 różnych sygnatur spraw, a dodatkowo sygnatury spraw z protokołami oznaczonymi IX U (...)1/15 i IX U (...)4/15. Wobec tak prowadzonych akt sprawy sądowej i braku potwierdzenia zawiadomienia stron postępowania, Sąd Apelacyjny uznał, że osoby te mające status stron w przedmiotowym postępowaniu, nie zostały zawiadomione o terminach rozprawy, w tym o terminie rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku - co przesądza o pozbawieniu ich możliwości obrony swych praw.

Zażalenie wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest:

- art. 477¹¹ § 1 k.p.c. poprzez błędne uznanie, iż E. S., M. P., B. B., W. S., J. L., Z. M., R. S. nie mają statusu zainteresowanych a status „innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”, to jest podmiotu wskazanego w art. 477¹¹ § 1 k.p.c., wobec czego nie odnosi się do nich art. 477¹¹ § 2 k.p.c.,

- art. 477¹¹ § 2 k.p.c. poprzez błędne uznanie, iż przepis nie ma zastosowania w niniejszej sprawie podczas, gdy prawa lub obowiązki E. S., M. P., B. B., W. S., J. L., Z. M., R. S. zależą od rozstrzygnięcia sprawy,

- art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez uznanie, iż strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw podczas gdy zainteresowani zostali zawiadomieni o toczącym się postępowaniu z pouczeniem o możliwości przystąpienia do sprawy w ciągu dwóch tygodni od dnia zawiadomienia i nie zdecydowali się na przystąpienie w charakterze strony,

- art. 386 § 4 k.p.c. przez brak orzeczenia co do istoty sprawy, w sytuacji gdy zebrany materiał dowodowy pozwalał na ustalenie stanu faktycznego sprawy i nie wymagał przeprowadzenia postępowania dowodowego, ani też w sprawie nie doszło do nieważności postępowania.

Kierując się zgłoszonymi zarzutami, organ rentowy domagał się uchylenia

wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie ma uzasadnionych podstaw.

Mianownikiem wszystkich zarzutów jest kwalifikacja roli procesowej wymienionych w wyroku osób realizujących czynności na rzecz płatnika składek. Trafność rozstrzygnięcia kasatoryjnego, którym posłużył się Sąd drugiej instancji, zależy od tego, czy osoby te występowały w roli zainteresowanych, czy też miały status „innej osoby”. Sąd Najwyższy już wypowiedział się w tej kwestii, co celnie podkreślił Sąd odwoławczy. Nie ma podstaw, aby kwestionować zapatrywanie wyrażone w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2016 r., II UZ 18/16, LEX nr 2111410. Osoba wobec której organ rentowy stwierdza istnienie więzi ubezpieczeniowej nie jest jedynie zainteresowanym, a zatem podmiotem, którego prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. W tym wypadku zależność jest dalej idąca, sprowadza się bowiem relacji zachodzącej między prawami i obowiązkami a treścią zaskarżonej decyzji („której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”). Oznacza to, że prawodawca wprowadza linię demarkacyjną. Odrębnie wyznacza sytuację procesową, gdy istnieje zależność między prawami i obowiązkami a rozstrzygnięciem, a inaczej określa ją, gdy decyzja wprost dotyczy praw i obowiązków danej osoby. Rozróżnienie to staje się zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że zależność, o której mowa w art. 477¹¹ § 2 k.p.c., może być zróżnicowana w zależności od czynników indywidualnych. W stosunku do „innych osób” z art. 477¹¹ § 1 k.p.c. niepewność tego rodzaju nie występuje. W ich wypadku decyzja bezpośrednio kształtuje ich prawa i obowiązki, a nie tylko zależą one od tej decyzji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2017 r., II UK 155/16, nie publ.).

Wykładnię tę wspierają argumenty systemowe. Zwolnienie z obowiązku uczestniczenia w postępowaniu zainteresowanych, gdy nie przystąpią oni do sprawy, jest akceptowalne, jeśli zważy się, że decyzja może mieć określony wpływ na ich prawa i obowiązki, choć wprost ich nie dotyczy. Mechanizm ten nie przystaje jednak do sytuacji, gdy określony podmiot jest adresatem decyzji, czyli między nim a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych powstaje bezpośrednia i władcza relacja

prawna. W takim wypadku spór mający charakter adjukacyjny musi toczyć się z jej udziałem. W przeciwnym razie rozstrzygnięcie mające uporządkować niepewność prawną, mogłoby być kontestowane przez tę osobę.

Zaskarżone w sprawie decyzje jednoznacznie kształtują prawa i obowiązki siedmiu osób fizycznych. Zakład Ubezpieczeń społecznych zmierza do objęcia ich ubezpieczeniem społecznym. Nie ma zatem wątpliwości, że przystaje do nich miano „inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”. Twierdzenie, że ich „prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy” jest opisem niewystarczającym. Znaczy to tyle, że Sąd Apelacyjny prawidłowo dostrzegł rolę procesową wymienionych w wyroku osób. Skoro mają one status strony innej niż zainteresowany, to jasne staje się, że niezawiadomienie ich o terminie rozprawy jest równoznaczne z pozbawieniem ich możliwości obrony ich praw, co skutkuje nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Zarzuty podniesione w zażaleniu okazały się zatem chybione.

Dlatego Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 1¹ i § 3 k.p.c. w związku z 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

r.g.